

Rystende

om rettsoppgjøret

114421

Kjell Fjørtoft:
«Oppgjøret som ikke tok slutt»
Gyldendal

Det er med noe blandede følelser man setter seg til med den nye boken til Kjell Fjørtoft, «Oppgjøret som ikke tok slutt». Skal man nå etter inn i nye dødfødte omganger med forfatterens bekjente kjepphester – regjeringen Nygaardsvolds elendighet i 1940, Elverumsfullmakten, manglende krigstilstand mellom Norge og Tyskland og så videre?

Det skal man. Men ikke bare – det som sitter igjen etter lesningen og som brenner seg inn i en, er den barbariske og grufulle behandlingen mange NS-folk og «tyskertøser» fikk gjennomgå sommeren og høsten 1945. Fysiske og ikke minst psykisk terror av verste skuffe, en ondskap som viste at smitten fra Hitler hadde gjort sin virkning også innen den norske hjemmefront, gjør boken til rystende lesning.

Nytt er jo dette stoffet ikke – størsteparten av det har vært kjent siden 1946 og senere gjentatt og gjentatt et ukjent antall ganger. Men Fjørtoft har siktet og konsentrert det, gjengitt det med sin ypperlige skriveteknikk, sitt voldsomme temperament og sin dype medfølelse med mennesker som er blitt urettferdig behandlet.

Skampletter

Det er altså skampletten på rettsoppgjøret vi hører om, og det på en måte som gjør at vi ikke vil glemme det. Men forfatteren forsøker seg også på et mer vidtgående oppgjør med oppgjøret – han omtaler tyskerarbeiderne (som slapp straff), profitørene, de passive NS-medlemmer. Men han kjører seg aldeles fast, ikke minst fordi han hele tiden kverner løs med at Norge ikke var i krig med Tyskland etter 10. juni 1940, at tyskerne ikke var våre fiender, at NS-folket hadde rett til å støtte og hjelpe dem.

Men hvert barn i Norge visste jo den gang at vi var i krig og at valget var ganske enkelt – det sto mellom tyskerne og kongen. Leve kongen! sa 98 prosent av det norske folk. Det må da selv Fjørtoft huske?

For slik var det. Og deler av Fjørtofts bok kommer skjevt ut fordi dette glemmes – man sitter rett som det er med en fornemmelse av at det egentlig var NS-folkene i landet som

oppførte seg korrekt og bra. Bare de kjempet for Norges sak!

Fjørtoft ser ganske aldeles bort fra at disse menneskene jo hadde begått *landsforræderi* og hyllet en ideologi og en lære som var noe av det grusomste og ræste verden til da hadde sett. Han mangler åpenbart også enhver forståelse av at tyskerne og NS ved sin oppførsel og sine gjerninger hadde skapt et slikt hat og en slik fortvilelse hos mange mennesker i Norge at det måtte komme til overgrep og hevnaksjoner.

Personlig har jeg hatt inntrykk av at de var få – i motsetning til f.eks. i Frankrike der over 10 000 mennesker rett og slett ble lynsjet i 1944/45. I Nederland og i Danmark ble «sam-arbeidsfolk» skutt under arrestasjonen. Slikt forekom overhodet ikke i Norge.

En annen svakhet ved boken er at Kjell Fjørtoft ofte later som om han er en av de første som skriver om disse tingene. De skal ha vært undertrykt og hemmeligholdt. Voldtekten mot den 58 år gamle hirsdsjefen Olga Bjoner for eksempel. To ganger anklager forfatteren norske historikere for at de i alle år har unngått å skrive om rettsoppgjøret. Men det er ikke riktig – for den yngre generasjonen av historikere gjør jo praktisk talt ikke annet!

YNGVAR USTVEDT

- Hirdsjef
voldtatt
på cellen

Av BENG
NIELSEN

TROMSØ (VG)

Sjefen for Quislings kvinnehird, Olga Bjoner, skal ha blitt voldtatt på fangecellen etter krigen. Andre NS-folk ble slått, sparket og utsatt for psykisk terror i norske fangeleirer.

Dette er glimt fra den nye bokbomba fra den alltid uredde forfatteren Kjell Fjørtoft. I «Oppgjøret som ikke tok slutt» tegner han et rystende bilde av landssvikoppgjøret i de første etterkrigsårene.

Ifølge boken ble Olga Bjoner, som var sjef for kvinnehirden i NS, voldtatt mens hun satt på fangecellen på Bredtvedt kvinnefengsel i 1946-47. Den gang var hun vel 59 år gammel.

– Rettssaken mot henne måtte utsettes fordi hun var så nedkjørt at hun ikke klarte å stille i retten. Det var først under rettssaken i 1948 at hun fortalte at hun var blitt voldtatt av fangevoktere. Ingen ble straffet for dette. Man klarte ikke å identifisere gjerningsmennene. Bjoner ble dømt til seks års fengsel, forteller Kjell Fjørtoft. Han stiller seg også sterkt kritisk til flere av tilfellene der NS-sympatisører og tyskere ble likvidert under krigen.

– Barn ned i toårsalderen ble likvidert, sammen med sine foreldre. Likeså ble det likvidert langt flere kvinner enn oppgitt. Noen av dem var først blitt voldtatt, forteller forfatteren. Ingen vet eksakt hvem som stod bak og ga ordrene, sier Fjørtoft.

Med storelegga retter han et slag mot bildet av de gode nordmenn som stod igjen som seierherrene.